

ÜNİTE

1

Sözcükte Anlam

Kazanımlar

T.7.1. DİNLEME İZLEME

T.7.1.2. Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen bilmediği kelimelerin anlamını tahmin eder.

T.7.2. KONUŞMA

T.7.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

T.7.2.7. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

T.7.3. OKUMA

T.7.3.5. Bağlamdan hareketle bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamından tahmin eder.

T.7.4. YAZMA

T.7.4.9. Yazdıklarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

GERÇEK (TEMEL) ANLAM

Kelimelerin taşıdıkları ilk ve genel anlama “gerçek anlam” denir. Kelimelerin sözlükteki ilk anlamıdır, bu yüzden “sözlük anlam” da denir.

Örnek

- Covid-19 salgınından dolayı okulların bahçesi boş kaldı.
Gerçek anlam

→ “boş” denildiğinde aklımıza “içinde, üstünde hiç kimse veya hiçbir şey bulunmayan” anlamı gelir.

Örnek

- Ayakları yumuşak bir toprağa saplandı.
Gerçek anlam

→ “yumuşak” denildiğinde aklımıza “dokunulduğunda veya üzerine basıldığında çukurlaşan, katı karşıtı” anlamı gelir.

MECAZ ANLAM (DEĞİŞMECE)

Bir sözcüğün ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka bir anlamda kullanılmasına “mecaz anlam” denir.

Örnek

- Biraz sohbet ettikten sonra ne kadar boş bir insan olduğunu anladım.
Mecaz anlam

→ “boş” sözcüğü “bilgisiz” anlamında kullanılmıştır.

Örnek

- Simyacı, olabildiğine yumuşak bir sesle cevap verdi.
Mecaz anlam

→ “yumuşak” sözcüğü “sessiz, hafif, hoş” anlamlarında kullanılmıştır.

TERİM ANLAM

Bir bilim, sanat, meslek dalıyla ya da bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan sözcüklere “terim” denir.

Örnek

Etkinlik

Aşağıdaki kelimeleri gerçek ve mecaz anlama gelecek şekilde cümle içinde kullanalım.

Anahtar

Gerçek

Mecaz

[1]

Karanlık

Gerçek

Mecaz

[2]

Yıkmak

Gerçek

Mecaz

[3]

EI

Gerçek

Mecaz

[4]

Ağır

Gerçek

Mecaz

[5]

Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde yer alan terim anlamlı sözcüklerin altını çizip hangi alana ait olduklarını yanlarına yazalım.

1.

Damla, rolüne çok iyi çalıştığından sufle vermelerine gerek kalmamıştı.

[6]

2.

Dünya Sağlık Örgütü 11 Mart 2020'de pandemi ilan etti.

[7]

3.

VAR (Video Yardımcı Hakem) sisteminin gereksiz olduğunu düşünen futbol adamları da yok değil.

[8]

4.

Rus bandıralı gemi İstanbul Boğazı'ndan ağır ağır geçiyordu.

[9]

5.

Mübaşir, sanığın ismini yüksek sesle okudu.

[10]

Etkinlik

Aşağıda verilen cümlelerdeki altı çizili kelimelerin hangi anlamda kullanıldığını "✓" işareti ile gösterelim.

CÜMLELER	Gerçek	Mecaz	Terim
1. Meteorolojinin bütün tahminleri <u>doğru</u> çıktı. [11]	☐	☐	☐
2. İki nokta arasındaki en kısa çizgiye <u>doğru</u> denir. [12]	☐	☐	☐
3. Öğretmenimiz sözünü tutan, <u>doğru</u> bir insandır. [13]	☐	☐	☐
4. Odaya yansıyan <u>ışık</u> gözlerimi kamaştırdı. [14]	☐	☐	☐
5. Attila İlhan edebiyatımızın vazgeçilmez <u>ışıklarındandır</u> . [15]	☐	☐	☐
6. <u>Işık</u> kaynağı doğal ve yapay olarak ikiye ayrılır. [16]	☐	☐	☐
7. Hababam sınıfının <u>çekirdek</u> kadrosu yıllar sonra dağıldı. [17]	☐	☐	☐
8. Albert Einstein, atom <u>çekirdeğinin</u> parçalanıp enerji üretilebileceğini savundu. [18]	☐	☐	☐
9. Kardeşim zeytini <u>çekirdeği</u> ile yuttu. [19]	☐	☐	☐
10. Şair, şiiri hece <u>ölçüsüne</u> uygun olarak yazmış [20]	☐	☐	☐
11. Toplum içerisindeki davranışlarımızda <u>ölçüyü</u> kaçırmamalıyız. [21]	☐	☐	☐
12. Beden eğitimi öğretmeni, sınıftaki herkesin boyunun <u>ölçüsünü</u> alıp defterine not etti. [22]	☐	☐	☐
13. Gölde başlayan tipi ve fırtına, köydeki evi <u>kökünden</u> sarsıyordu. [23]	☐	☐	☐
14. Bahçedeki çam ağacının <u>kökünü</u> temizledim. [24]	☐	☐	☐
15. Bir kelimenin isim mi, fiil mi olduğunu anlamak için önce <u>kökü</u> bulunur. [25]	☐	☐	☐

ÇOK ANLAMLILIK

Bir sözcüğün cümledeki anlamına bağlı olarak kazandığı farklı anlamlara “çok anlamlılık” denir.

Örnek

• “bırakmak” kelimesini inceleyelim.

1. Bavulunu kenara bırakıp annesine sarıldı. (koymak)
2. Okul gezisini haftaya bıraktık. (bir işi başka bir zamana ertelemek)
3. Acaba telefonumu nereye bıraktım? (unutmak)
4. Örgülerini omuzlarının üzerine bırakmıştı. (sarkıtmak)
5. Bıraktığı sakalları onu daha da yaşlı gösteriyordu. (sakal, bıyık uzatmak)
6. Bütün mal varlığını Mehmetçik Vakfına bıraktı. (sahiplik hakkını başkasına vermek)
7. Yeni boyanan duvara dokununca iz bıraktı. (dokunduğu yerde bir şey oluşturmak)
8. Bıraksam, bir güvercin gibi uçabilirler mi? (özgürlük vermek)

Etkinlik

“Geçmek” sözcüğünün farklı cümlelerdeki kullanımları ile anlamlarını eşleştirelim.

1. Balıkçı denize bakıp benden geçti artık, dedi. [26]
2. Kurşun omzunu sıyrıp geçti. [27]
3. Karpuzun içi geçtiği için yiyemedik. [28]
4. Ömrüm bu araştırmayla geçti. [29]
5. Bu yıl sınıfını zor geçer. [30]
6. Denizde çok kalınca başına güneş geçti. [31]
7. Dışarıya maskesiz çıkınca hastalık ona da geçti. [32]

Bir yandan girip diğer yandan çıkmak

Okulda, sınavda başarı göstermek

Bir şeyi, bundan böyle yapma durumunda olmamak

Hastalık bulaşmak, sirayet etmek

Etki yapmak, işlemek

Harcamak

Çok bekletilmekten çürümeye yüz tutmak

Etkinlik

“Kalmak” kelimesi kaç farklı anlamda kullanılmıştır? İfade ettikleri anlamları yanlarına yazalım.

1. Askerler cephede uzun süre kaldı.

[33]

2. Uzun süre dayısı ile birlikte kaldı.

[34]

3. Asker arkadaşlarımdan bir ben kaldım.

[35]

4. Elektrik kesilince teleferik yarı yolda kaldı.

[36]

5. Çernobil yakınlarındaki yangın sebebiyle başkent Kiev duman içinde kaldı.

[37]

6. Ayağı kayan çocuk, yere düşünce çamur içinde kaldı.

[38]

CEVAP

[39]

SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

EŞ ANLAMLI (ANLAMDAŞ) KELİMELELER

Yazılışları ve okunuşları farklı, anlamları aynı olan kelimelere “eş anlamlı” kelimeler denir.

Örnek

• hasım	➔	düşman	hakikat	➔	gerçek	rey	➔	oy
• ana kara	➔	kıta	sema	➔	gökyüzü	nem	➔	rutubet
• mısra	➔	dize	özlem	➔	hasret			

Etkinlik

Aşağıda verilen kelimelerin eş anlamlarını yanlarına yazıp bulduğumuz eş anlamlı sözcükleri bulmacada işaretleyelim.

Parantez [40]

Yapay [41]

Tembel [42]

Mazi [43]

Sonbahar [44]

İstiklal [45]

Savunma [46]

Gelecek [47]

Millet [48]

Ahenk [49]

Eser [50]

Kanun [51]

Nasihat [52]

Macera [53]

Deprem [54]

Eleştiri [55]

Anlam [56]

Sözlük [57]

A	R					A	C	D	B	Y	R	
M	İ	R	D						C		D	
B	İ	L				N	Ğ	K	L		Y	
											Z	
	L	K	Y	A	Z	I			Ş	E	İ	R
E												İ
	L		M	N	I	R		K	A	L	D	I
	E		B	U	L	U						
	T		D	H	D	L		N	T	N	M	H
	M		P	R	E							Ğ
	R	B					L	İ	S	A	N	D
	A	D	D	İ					B	U	L	D
							E	L				

ZIT (KARŞIT) ANLAMLI KELİMELER

Aralarında ilgi bulunduğu hâlde anlamca birbiriyle çelişen, birbirinin karşıtı olan kelimelere “**zıt anlamlı**” kelimeler denir.

Örnek

• usta	➔	acemi	gece	➔	gündüz	büyük	➔	küçük
• cömert	➔	cimri	ileri	➔	geri	sık	➔	seyrek
• dar	➔	geniş	eski	➔	yeni	iç	➔	dış

Uyarı

Bir kelimenin zıt anlamı ile olumsuzunu karıştırmayalım.

“Gel” kelimesinin zıt anlamı “git” kelimesidir, olumsuzu ise “gelme” kelimesidir.

Örnek**Etkinlik**

Aşağıda verilen kelimelerin zıt anlamlarını yanlarına yazıp bulduğunuz sözcükleri bulmacada işaretleyelim.

hızlı	_____	[58]
bayat	_____	[59]
galip	_____	[60]
ödül	_____	[61]
kolay	_____	[62]
ağır	_____	[63]
karanlık	_____	[64]
boş	_____	[65]
öznel	_____	[66]

varsıl	_____	[67]
genç	_____	[68]
kuru	_____	[69]
önce	_____	[70]
sinirli	_____	[71]
acı	_____	[72]
siyah	_____	[73]
aşırı	_____	[74]
üretim	_____	[75]

				Ğ	İ	U	N		İ	N	C	İ		İ	N
M	Y						B		L	E	B	İ			E
İ	A		D	O	L	U	M				D	İ			L
R	Ş		O	R	O	N	A		B	A	R	A			İ
A	A						N	R	Y	İ	L	İ			B
S	İ		İ	N	İ										U
	Ü								S	U		K			
	N						P	D	İ	M	İ	A			
	H	B								L		R			
	B	S	İ	N	İ	R						A	N		
	H	A	N	C	İ	B	R	D				A	K		

EŞ SESLİ (SESTEŞ) KELİMELEER

Yazılışları ve okunuşları aynı, anlamları farklı olan kelimelere “**eş sesli**” kelimeler denir. Bu kelimeler zihninizde en az iki gerçek anlam çağırır.

Örnek

Bahçede var yüz güzel
Endam güzel yüz güzel
Uzaklara açılma
Kıyılarda yüz güzel

“yüz” kelimesi sayı olarak,
“yüz” kelimesi surat, sima olarak,
“yüz” kelimesi yüzmek fiili olarak kullanılmıştır.

Etkinlik

Aşağıda verilen cümlelerdeki altı çizili sesteş sözcükleri farklı anlamlarıyla cümlede kullanalım.

1. Dünya’da kara ve denizler yer değiştirseydi ne olurdu?
2. Atın uysal olduğu her hâlden belliydi.
3. Ben bu işin bütün sorumluluğunu alıyorum.
4. İstanbul’a düşen dolu, yumurta büyüklüğündeydi.
5. “Yaş otuz beş, yolun yarısı eder.” demiş şair.

..... [76]

..... [77]

..... [78]

..... [79]

..... [80]

YAKIN ANLAMLI KELİMELELER

Yazılış ve okunuşu farklı olan, anlamdaş gibi görüldüğü hâlde birbirinin yerini tamamen tutmayan yani aralarında anlam ayrıntısı bulunan kelimelere “yakın anlamlı” kelimeler denir.

Örnek

• izlemek	➔	seyretmek	uyumak	➔	yatmak
• alçalmak	➔	inmek	dost	➔	arkadaş
• kavga	➔	savaş	tanıdık	➔	bildik

Etkinlik

Aşağıda verilen kelimeleri yakın anlamları ile eşleştirelim. [81]

1.	eş
2.	mülk
3.	sızı
4.	zayıf
5.	kırgın
6.	huzur

mal
hasta
dargın
rahat
dost
ağrı

Etkinlik

Bu parçada altı çizili kelimelerin istenen anlamlarını aşağıdaki ilgili kutucuğa yazalım.

Dün şehrin kalabalığından uzaklaşıp yüksek bir yerden insanları izledim. Hava soğuktu. Sahil tarafında yürüyen tek tük insanlar vardı. Herkes uzaktan mutlu görünüyordu. Bayram yaklaştığı için akraba ziyaretleri yakındı. Armağanlar hazırlanacak, tatlı hatıralar dillenecekti. Gözlerim kimsesizleri aradı. Ya onlar ne yapacaktı? Çekingen hayatlarından diğerlerine hayranlıkla bakacaklardı. Bunu düşününce hava daha da soğumuştı. Tanıdıklarım geldi aklıma. Yüreğimi buruk bir sevinç kapladı.

Eş Anlam

- ✿ yürek
- ✿ armağan
- ✿ uzak
- ✿ hayat
- ✿ hatıra

[82]

Zıt Anlam

- ✿ sevinç
- ✿ tatlı
- ✿ yakın
- ✿ uzaklaşmak
- ✿ yüksek

[83]

Yakın Anlam

- ✿ tanıdık
- ✿ çekingen
- ✿ akraba
- ✿ izlemek
- ✿ kimsesiz

[84]

GEÇİŞ VE BAĞLANTI UNSURLARI

Duygu ve düşüncelerimizi ifade ederken kimi zaman farklı düşünmeye yönlendiren ifadeler, kimi zaman destekleyici ve açıklayıcı ifadeler, kimi zaman da özetleyen ve sonuç bildiren ifadeler kullanırız. Kullandığımız bu ifadeleri “geçiş ve bağlantı unsurları” denir.

Bazı geçiş ve bağlantı unsurları:

- ama, fakat, lakin
- yalnız, ancak
- üstelik
- oysa
- aynı zamanda
- bu nedenle

- bundan dolayı, bu yüzden
- bunun yanında
- ilk olarak, son olarak
- hatta
- kısacası, sonuçta
- özellikle, öncelikle

- Sağlık Bakanı'nın tavsiyelerine uymalıyız **özellikle** maske ve mesafe.
(*destekleyici ve açıklayıcı ifade*)

- Kendi kendimize oynarken de eğlenebiliriz **ama** bazı oyunları arkadaşlarımızla oynamak daha güzeldir.
(*farklı düşünmeye yönlendiren ifade*)

- Tiyatroyu, sinemayı, müziği **kısacası** sanatı seviyorum.
(*özetleyen ve sonuç bildiren ifade*)

Örnek**Etkinlik**

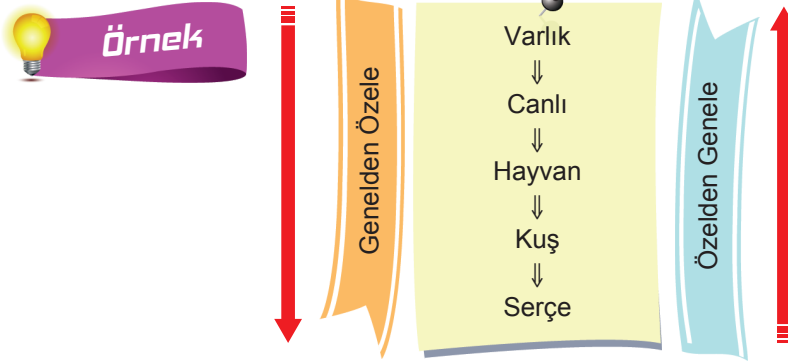
Aşağıda verilen cümlelerde geçiş ve bağlantı unsurları bulunan cümlelerin sonuna “✓” işareti koyalım. [85]

CÜMLELER

1.	Dışarıya yalnız çıkmaya karar verdim.	
2.	Zor diyorsun, zor olacak ki imtihan olsun.	
3.	“Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır.”	
4.	Yapmayı istediğim çok şey var ne var ki insan ömrü sınırlı.	
5.	Covid-19 insandan insana temas yoluyla geçer.	
6.	Söylenenlere aldırnamaya çalışıyor lakin başaramıyordu.	
7.	Sınava giderken annem ya da babam mutlaka gelirdi.	
8.	Sesi çok güzel üstelik keman da çalabiliyor.	
9.	Sandalyeye çıkmama rağmen şekerlere ulaşamadım.	
10.	Her şair geleceğe kalıcı eserler bırakmak ister.	
11.	Evi temizlemiş ayrıca yemek bile yapmıştı.	
12.	Sıfat başka bir deyişle ön ad her zaman bir isimden önce gelir.	
13.	Sarı rengi özellikle güneş sarısını çok severim.	
14.	Eşyalarımı alan kişinin açıkçası o olduğunu düşünüyorum.	
15.	Yemekleri tuzsuz sevdiğimi daha önce de söylemiştim.	

GENEL (KAPSAMLI) – ÖZEL (DAR) ANLAM

Bazı sözcükler kavramları veya varlıkları toplu olarak içine alır yani kapsar, bu sözcüklere “genel anlamlı”; bazıları ise tek bir varlığın veya kavramın içinde yer alır bunlara da “özel anlamlı” sözcükler denir.

Etkinlik

Aşağıda karışık olarak verilen kelimeleri genelden özele doğru sıralayalım.

1. Ege – Dünya – Anadolu – Asya

[86]

2. İl – mahalle – sokak – ilçe

[87]

3. Çiçek – gül – bitki – canlı

[88]

4. Edebiyat – Merdiven – Ahmet Haşim – şiir

[89]

Etkinlik

Aşağıda altı çizili kelimelerin genel anlamda mı, özel anlamda mı kullanıldığını yazalım.

1. Okuduğu kitabı herkese tavsiye ediyordu.

[90]

2. Ormanlar Türkiye'nin akciğeridir.

[91]

3. Arabasına gözü gibi bakardı.

[92]

4. Kalemî güçlü yazarlar kalıcı eserler bırakabilir.

[93]

5. Atlar asil hayvanlardır.

[94]

6. Hayvan güçlükle çıkabildi yokuşu.

[95]

7. Kitaplar zamanın büyük denizinde dikilmiş deniz fenerleridir.

[96]

NİTEL VE NİCEL ANLAM

Bir cümlede sayılabilen, ölçülebilen özellik bildiren kelimeler nicel anlamı; sayılamayan, ölçülemeyen özellik bildiren kelimeler nitel anlamı kelimelerdir.

Örnek

- Üç kilo elma aldım.
- Lezzetli elmalar aldım.

- “Üç” sayı bildirdiği için nicel anlamlıdır.
- “Lezzetli” sayılamadığı için nitel anlamlıdır.

Etkinlik

Aşağıda verilen cümlelerde geçen “**nitel ve nicel anlamlı**” kelimelerin bulunduğu cümleleri uygun kutucuğa yazalım.

- Okul ile evin arası uzak olduğu için erken kalkıyorum.
- İstediği arabayı alması için çok para biriktirmesi lazım.
- Dedemin altın gibi bir kalbi vardı.
- Eskiden onunla yakın arkadaştık.
- Zor soruları severim.
- Cimri insanlar toplumda pek sevilmez.
- Evin koridoru dar olmasına rağmen odaları genişti.
- Annesinin güzel gözleri vardı.
- İzciler, sırtlarındaki ağır çantalarla ilerliyorlardı.

NİTEL ANLAM

.....

.....

.....

[97]

NİCEL ANLAM

.....

.....

.....

[98]

Püf Noktası

Bir kelime cümle içerisindeki anlamına göre bazen nitel bazen nicel anlamda kullanılabilir.

Örnek

- Bu işten güzel para kazandılar.

nicel anlam

- Güzel bir kazak aldım.

nitel anlam

İKİLEMELER

Anlatıma güç kazandırmak amacıyla çeşitli sözcüklerin art arda kullanılmasıyla oluşan sözcük öbeklerine “**ikileme**” denir. İkilemeler çeşitli yollarla yapılır:

1. Aynı sözcüğün tekrarı ile oluşurlar:

- ★ Harçlığını azar azar harcamalısın.

- ★ Kardeşi ile güzel güzel oynuyor.

2. Yakın anlamli sözcükler ile oluşurlar:

- ★ Yalan yanlış haberler vererek insanları kandırma.

- ★ Kazayı öğrenen eş dost anında kaza yerine gelmişti.

3. Karşıt anlamli sözcükler ile oluşurlar:

- ★ Eşimle aşağı yukarı on yıl önce tanıştık.

- ★ Az çok o da bilir buraları.

İKİLEMELER

4. Biri anlamlı diğeri anlamsız sözcükler ile oluşanlar:
- ★ Doğduğundan beri **ufak tefek** bir çocuktur.
 - ★ İlk görev yaptığım köy okuluna **eğri büğrü** yollardan geçerek gidilirdi.
5. Her ikisi de anlamsız sözcükler ile oluşanlar:
- ★ Evdeki tüm **ıvır zıvır** eşyaları topladım.
 - ★ **Mırın kırın** etmeden olayları anlatır mısın?
6. Yansıma sözcükler ile oluşanlar:
- ★ İki arkadaş **fısıl fısıl** konuşuyordu.
 - ★ Bütün gün yorulduğu için **horul horul** uyuyordu.
7. Eş anlamlı sözcükler ile oluşanlar:
- ★ Çocukların odasından **ses seda** çıkmıyor.
 - ★ Babası **güçlü kuvvetli** biriydi.
8. "m" sesi ile oluşanlar:
- ★ **Şaka maka** bu sene de bitti.
 - ★ Ortalıkta **kedi medi** yoktu.

Püf Noktası

Yansıma Sözcük:

Doğada canlı veya cansız varlıkların çıkardıkları seslerin taklit edilmesiyle oluşur.

Örnek

•şırıltı , •hışırtı , •miyav , •hav , ...

Uyarı

İkilemeler arasına hiçbir noktalama işareti giremez.

- Sıra arkadaşı ile güzel, güzel anlaşıyordu. (Yanlış)
- Sıra arkadaşı ile güzel güzel anlaşıyordu. (Doğru)

Etkinlik

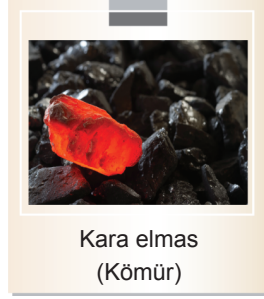
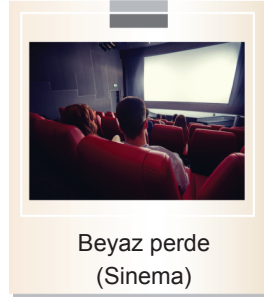
Aşağıda verilen cümlelerdeki ikilemeleri belirleyip hangi yolla oluştuğunu yazalım.

1.	Yemyeşil akarsu şırıl şırıl akıyordu.	[99]
2.	Abur cubur tüketmek sağlık sorunlarına neden olur.	[100]
3.	Hesap mesap bilmez o, tutumsuzun tekidir.	[101]
4.	Doğru dürüst insanlarla arkadaş olmalısın.	[102]
5.	Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden.	[103]
6.	Üniversite yıllarında iyi kötü günler yaşadık.	[104]
7.	Aslı'nın sınıfındaki çocuklar akıllı usludur.	[105]
8.	Sobanın üzerindeki su fokur fokur kaynıyordu.	[106]
9.	Pandemi sürecinde sağlık çalışanları yorgun argın evlerine döndüler.	[107]
10.	Bir kenarda öylece süklüm püklüm oturuyordu.	[108]

argın : bitkin

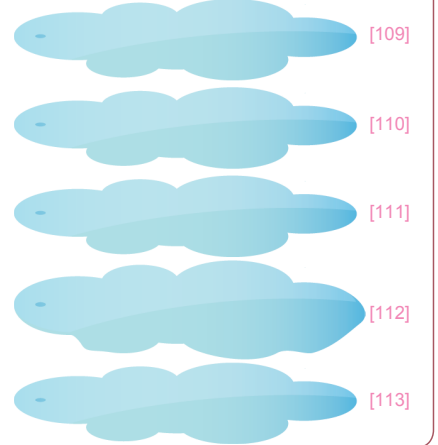
DOLAYLAMA

Bir sözcükle anlatılabilecek kavramların, birden fazla sözcükle anlatılmasına “dolaylama” denir.

Etkinlik

Aşağıda verilen cümlelerde dolaylama yapılmıştır. Altı çizili kavramlarla ne ifade edildiğini yanlarına yazalım.

1. “Rover” isimli uzay aracı kızıl gezegende hayat izleri aramak üzere ayrıldı.
2. Cep Herkülü kısa hayatına sayısız başarı sığdırmıştır.
3. Bu yaz, tatilimizi Ege’nin incisinde yapmayı planlıyoruz.
4. Yavru vatana ulaşma yollarından biri de Mersin Limanı’ndan kalkan arabalı vapurlardır.
5. Her yıl on gün erken gelen on bir ayın sultanı bu yıl nisan ayına denk geliyor.

AD AKTARMASI (MECAZ-I MÜRSEL)

Ad aktarması bir sözcüğün benzetme amacı taşımadan, başka bir sözcük yerine kullanılmasıdır.

Farklı yollarla yapılır:

1. İç - dış ilişkisi:

Örnek

Bu depoyla Yozgat’a kadar gideriz.

Deponun içindeki benzin yerine kullanılmıştır.

2. Parça - bütün ilişkisi:

Örnek

Motor yükünü gizli bir depoya boşalttı.

Gemi yerine kullanılmıştır.

3. Neden - sonuç ilişkisi:

Örnek

Bahar aylarında düşen rahmet bereket getirir.

Yağmur yerine kullanılmıştır.

AD AKTARMASI (MECAZ-I MÜRSEL)

4. Sanatçı - eser ilişkisi:

Örnek

- Öğretmen, öğrencilerine şiiri sevdirmek için **Yahya Kemal** okudu.

Yahya Kemal'in şiirleri yerine kullanılmıştır.

5. Yer, yön, bölge, çağ - insan ilişkisi:

Örnek

- **Dünya** aylardır salgın hastalık ile mücadele ediyor.

Dünyada yaşayan insanlar yerine kullanılmıştır.

6. Soyut - somut ilişkisi:

Örnek

- Atatürk, geleceği **gençliğe** emanet etmiştir.

*Gençler yerine kullanılmıştır.***Etkinlik**

Aşağıdaki cümlelerde ad aktarması var ise var bölümüne, yok ise yok bölümüne “✓” işareti koyalım.

CÜMLELER			VAR	YOK
1.	Tapu işlerinizi karşıdaki memur hâledecek.	[114]	☐	☐
2.	Çocuk kitapları birinci hamur kâğıda basılmalı.	[115]	☐	☐
3.	Okulun adresini karşıdaki büfeye soralım.	[116]	☐	☐
4.	Bebeğinin altını değiştirmek için hızlıca eve gitti.	[117]	☐	☐
5.	Depremden sonra binadaki herkes dışarı çıktı.	[118]	☐	☐
6.	Çok terleyen kızının sırtını değiştirdi.	[119]	☐	☐
7.	Mahallenin en güzel apartmanında oturuyorum.	[120]	☐	☐
8.	Evdekilere haber verip geliyorum.	[121]	☐	☐
9.	Tabağını bitirdiysen kalkalım.	[122]	☐	☐
10.	Türkiye sizinle gurur duyuyor.	[123]	☐	☐

SÖZ ÖBEKLERİNDE ANLAM

En az iki sözcüğün bir araya gelerek oluşturduğu yapıya “söz öbeği” denir. Cümlede mecaz anlamda kullanılır, cümle-
nin anlamına zenginlik katar.

Örnek

- Karacaoğlan şiirlerine kendi mührünü vurabilen bir ozandır.

“kendi mührünü vurma” bir şeyin kime ait olduğunu gösteren iz/özgünlük anlamında kullanılır.

Örnek

- Eskiden halının altına süpürdükleri, şimdi karşısına sorun olarak çıkıyor.

“halının altına süpürmek” çözmek yerine unutturmaya çalışmak anlamında kullanılmıştır.

Etkinlik

Aşağıda verilen cümlelerdeki söz öbeklerinin karşılığını yanda verilen anlamlarla eşleştirelim.

1.

Şimdiki şairler emeklemeden koşmaya çalışıyorlar.

Tekdüze bir şekilde yaşamak

[124]

2.

Tıp fakültesini kazanması hayatının dönüm noktası oldu.

Benlik ve tecrübelerini kaynaştırmak

[125]

3.

Yazar dış dünya ile iç alemini bir potada eritmek zorundadır.

Duyguları harekete geçirmek, etkilemek

[126]

4.

Dinleyenin yüreğinde titreşim yaratma-
yan eserler başarılı olamaz.

Gerekli birikime sahip olmadan büyük
işler başarmaya çalışmak

[127]

5.

Bazı insanlar evden işe, işten eve aynı
ray üzerinde yaşıyor hayatını.

Bir olayın yeni bir duruma geçme zamanı

[128]

DİLİMİZE YERLEŞMEMİŞ YABANCI SÖZLÜKLER

“Dil, gönlü yüzdüren gemidir. Dil gemisi batarsa gönül de batar.”

Oktay Sinanoğlu bu sözü söylerken acaba şu anda 7. sınıfa giden “sizi” düşünmüş müdür?

Peki sizin dün internet üzerinden yazışmalarınızı görmüş olabilir mi? Ya arkadaşlarınızla konuşma-
larnızı duyduysa? Telaşlanmayın hemen, Oktay Sinanoğlu 1935-2015 yılları arasında yaşamış. Yani
sizi duymuş olamaz. Fakat ülkesini seven bir vatansever olarak Türk dili ile Türkiye'nin gücünün doğru
orantılı olduğunu çok iyi biliyordu. Bununla ilgili de şunu söylemiştir:

“Dilini unutan kavimlerin tarihten adları bile silinir gider. Anadolu, böyle yok olmuş kavimlerin
binlerce yıl sonra kazılarda bulunan çanak çömlek kırıntıları ile doludur.” Tarih tekerrürden ibarettir.
Biz de aynı hataya düşersek yok olup gideriz. İşin özü: Türkçe giderse Türkiye gider.

Dilimizi doğru kullanamazsak ne kadar kötü olacağını bir düşünün. Atalarımızın bizlere yaptığı
uyarıları anlayamayız. Hatta yakın tarihimizdeki büyüklerimizin sözlerini bile anlamakta zorlanırsınız.
Sonuç olarak da zamanla dilimizin ve fikirlerimizin içi boşalır. Sonunda düşmanlarımız için kolay lokma
oluruz.

Bizim vazifemiz yabancı kelimelere karşı bir kalkan olabilmek.

Sen de yabancı kelimelerin Türkçe karşılıklarını kullanarak gönül gemimizi yüzdürmeye devam et.

Etkinlik

Aşağıda verilen dilimizde sık kullanılan yabancı kelimelerin Türkçe karşılıklarını yuvarlak içine alalım.

1.

Dizayn [129]

Tasarım

Şekil

2.

Spontane [130]

Aniden

Kendiliğinden

3.

Full [131]

Doğru

Tam

4.

İzolasyon [132]

Yalıtım

Dış cephe

5.

Anons [133]

Ses

Duyuru

6.

Link [134]

Bağlantı

Gönderi

7.

Adisyon [135]

Hesap fişi

Kâğıt

8.

Festival [136]

Konser

Şenlik

9.

Vizyon [137]

Görüş/görünüm

Bakım

10.

Logo [138]

İmlek

Başlık

11.

Misyon [139]

Başarı

Görev

12.

Light [140]

Süt

Hafif

13.

Server [141]

Sunucu

Dağıtıcı

14.

Blog [142]

Günce

Sayfa

15.

Kampüs [143]

Üniversite

Yerleşke

16.

Kamufraj [144]

Gizlenme

Kıyafet

17.

Trend [145]

Eğilim

Alışveriş

18.

Performans [146]

Güç

Başarım

19.

Spesiyal [147]

Özel

Yemek

20.

Bariyer [148]

Yol kenarı

Engel

21.

Kota [149]

İnternet

Sınır

22.

Legal [150]

Yasal

Kural

23.

Admin [151]

Yönetici

Patron

24.

Dijital [152]

Bilgisayar

Sayısal

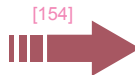
Etkinlik

Aşağıda dilimizde sık kullanılan yabancı kelimelerin kullanıldığı bazı cümleler verilmiştir. Bu kelimelerin kullanıldığı cümleleri işaretleyelim.

Bu cümlelerin ilk kelimelerindeki ilk harfleri aşağıda belirtilen yere yazalım. Karışık hâlde bulduğumuz bu harflerden anlamlı bir kelime olan şifremizi bulalım. [153]

1. Mağazanın satış sorumlusu, elinde hesap makinesi ile bütün satışların analizini yapıyordu. ☐
2. Askerî lise sınavlarını kazandıktan sonra belli ölçütleri de sağlamak gerekiyor. ☐
3. Kaba bir insandı, sempatik tavırları olan insanlara bile hoş davranmazdı. ☐
4. Şirket çalışanlarının hepsine gelecek yıl alacakları maaşlarının miktarını e-posta yolu ile bildirdi. ☐
5. Rüzgârlı havada sahile çıkan insanlar, selfie çekmek için birbiriyle yarıştı. ☐
6. Edirne Keşan'da bulunan Ahmet Yenice Ortaokulu öğrencileri denemelerde Türkçe testlerini full yapıyorlar. ☐
7. Yaşanan tüm olaylara rağmen sunucu, nesnel bakış açısı ile konuklarını saygı ile dinliyordu. ☐
8. Heyecanını yatıştırıp sunumunu tamamladı. ☐
9. Ülkemiz birtakım global tehditlerle mücadele ediyor. ☐
10. Çanakkale'de Truva Atı'nın önünde toplanan yarışçılar için start verildi. ☐
11. Okulun akıllı tahtasında oluşan problemi çözmek için bütün sürücüler kaldırdık. ☐
12. Türkiye'de son zamanlarda bazı elit yazarlar ön plana çıkarıldı. ☐
13. Öğretmenimin bize ulaştırdığı uzaktan eğitim bağlantısını açamıyorum. ☐

Ş İ F R E

“Bir Milyon Dolarlık Sayfa”yı Duydunuz mu?

Parasız pulsuz bir öğrenciyken oturduğu yerden tam 1 milyon dolar kazanan, şimdilerde ise bunu birkaç katına katlamakla meşgul olan Alex Tew'in hikâyesini paylaşalım sizlerle. İngiltere'nin Wiltshire şehrinde doğan Alex, 2005'te Nottingham Üniversitesinde işletme bölümüne başlamayı düşünür. Ancak bunu karşılayacak maddi imkânı yoktur. Herkesin yaptığı işleri tekrarlamaktan hoşlanmayan, onların tersini yapan biri olan Alex, yaşıtları gibi yarı zamanlı bir işe girmeyi ya da banka kredisi çekmeyi tercih etmiyor. O zaman 21 yaşında olan bu genç, kimsenin aklına gelmeyecek bir kazanç yöntemi icat ediyor. "Bir Milyon Dolarlık Sayfa" isimli bir web sayfası açıyor. Toplamda 1 milyon piksel bulunduran bu sayfada, pikseli 1 dolara reklam ilânları almaya başlıyor. Tew kısa sürede hedefine ulaşıyor. Dört ayda bu reklam sitesi her yere yayılıyor ve bütün pikseller satılıyor. Markalar sayfada yer alabilmek için birbiriyle yarışmaya başlıyor. Hatta son kalan pikseller internette açık arttırmaya çıkarılarak, 1 dolara pikseli satın almış kullanıcılara bundan çok daha fazlasını kazandırıyor.

Sonuç olarak Tew 1 milyon doları kazanıyor ve okulu bırakıyor. Şimdilerde farklı bir şirkette ilginç fikirleri ile çalışmaya devam ediyor.

milliondollarhomepage.com

(Piksel: Dijital göstergelerde görüntünün elde edilmesini sağlayan en küçük birim)

SORULAR

(İlk dört soruyu yukarıdaki metne göre cevaplayalım.)

1. Alex Tew'in kurduğu sitenin ismi nereden gelmektedir?

[155]

2. Sizce Alex Tew'i rakiplerinden ayıran farklar nelerdir?

[156]

3. Tew neden çok para kazanmak istiyor?

[157]

4. Bu hikâyenin konusu nedir?

[158]

5. Aşağıda verilen kelimelerin karşılıklarına istenen anlamlarına uygun olan kelimeleri oluşturup yazalım.

[159]

Eş Anlam

1.

✓ soru	usal	
✓ dil	silna	
✓ numune	ekrön	
✓ rütbe	ecered	
✓ sade	alyın	

[160]

Yakın Anlam

2.

✓ çekingen	kakork	
✓ acı	nüzüh	
✓ dilek	zaur	
✓ getir	aşit	
✓ aydınlık	kışi	

[161]

Zıt Anlam

3.

✓ sığ	irend	
✓ tertipli	kınığad	
✓ engebe	zülküdü	
✓ ezel	bede	
✓ fani	kiba	

6. Aşağıda verilen cümlelerdeki altı çizili kelimelerin nitel mi, nicel mi olduğunu “✓” ile işaretleyelim.

	CÜMLELER	NİTEL	NİCEL
1.	İç Anadolu Bölgesinin <u>en yüksek</u> dağıdır Erciyes Dağı. [162]		
2.	İlkokul öğretmenim <u>çok</u> sıcakkanlı biriydi. [163]		
3.	Ahmet kadar <u>dar</u> görüşlü birini görmedim. [164]		
4.	Farenin çok <u>uzun</u> bir kuyruğu vardı. [165]		
5.	<u>Soğuk</u> esprileri herkesi bıktırmıştı. [166]		
6.	<u>Kalabalık</u> bir topluluk önünde konuşması, kendine güvenini getirdi. [167]		

7.

(I. Dörtlük)

Ben yürürüm yane yane
Aşk boyadı beni kane
Ne akilem ne divane
Gel gör beni aşk neyledi.
(Yunus Emre)

(II. Dörtlük)

Cana cefa kıl ya vefa
Kahrın da hoş, lütfun da hoş
Ya derd gönder ya deva
Kahrın da hoş, lütfun da hoş
(Yunus Emre)

Yukarıda Yunus Emre'ye ait iki dörtlük verilmiştir. Buna göre verilen yargıların doğru olanlarına “D” yanlış olanlarına “Y” harfini yazalım.

	YARGILAR	DOĞRU	YANLIŞ
1.	I. dörtlükte “aşk” kelimesi eş sesli bir kelimedir. [168]		
2.	II. dörtlükte zıt anlamlı kelimeler kullanılmıştır. [169]		
3.	Her iki dörtlükte de ikilime vardır. [170]		
4.	II. dörtlükte yansıma bir sözcük kullanılmıştır. [171]		
5.	I. dörtlükte eş sesli kelime vardır. [172]		

8. Aşağıda verilen cümlelerde altı çizili sözcükler gerçek anlamda kullanıldıysa “😊” gülen yüz, mecaz anlamda kullanıldıysa “😞” mutsuz yüz ifadesini koyalım.

	CÜMLELER	😊	😞
1.	<u>Sıcak</u> bir çay içince kendime geldim. [173]		
2.	Onun <u>gölgesi</u> altında yaşamayı tercih etti. [174]		
3.	Yan masada <u>keskin</u> bakışlı biri oturuyor. [175]		
4.	Bu salonu <u>aydınlatmayan</u> bir avize seçilmiş. [176]		
5.	Bir yemek ancak bu kadar <u>lezzetli</u> olabilir. [177]		
6.	Bugün yine bütün işleri bana <u>yıktı</u> . [178]		

YAZILIYA HAZIRLIK

9. Aşağıda verilen kelimelerin hepsini kullanarak hikâye edici bir yazı yazınız.
(Yazınızda yazım ve imla kurallarına uyalım.)

★ Kızıl Gezegen

★ Uçsuz bucaksız

★ Çekirdek

★ Başarı

★ Engel

★ Köpek

Yazımızı yazarken sayfa düzenine
dikkat edelim!

3 cm

BAŞLIK

3 cm

1,5 cm

2,5 cm